

Ptasia wyspa na Zbiorniku Goczałkowickim

tekst: **ROBERT SOŁTYSIK**, prezes zarządu Soley Sp. z o.o., zdjęcia: **SOLEY Sp. z o.o.**

Wraz z rosnącą świadomością i wiedzą społeczeństwa na temat środowiska, w którym żyjemy, coraz częściej podejmowane są przedsięwzięcia mające na celu poprawę bytowania zwierząt w ekosystemach powstałych przy znaczącym udziale człowieka.

Zbiornik Goczałkowicki, zbudowany w latach 50. XX w. na górnym odcinku Wisły (Mała Wisła w Kotlinie Oświęcimskiej), doskonale pełni swoje podstawowe funkcje: ochrony przeciwpowodziowej, retencji wody i wyrównania przepływów minimalnych w okresach niżówkowych oraz poboru wody dla największej aglomeracji miejskiej i przemysłowej w kraju – Śląska. W rejonie cofkowym, czyli w miejscu, gdzie Wisła wpada do zbiornika, powstały tereny trudno dostępne dla ludzi, które zostały zasiedlone przez bardzo liczne kolonie ptactwa wodnego i wodno-lądowego, takiego jak m.in. kormorany, ślepowrony, bączki i rybitwy.

Charakter pracy sztucznego zaporowego zbiornika wodnego uniemożliwia utrzymywanie się w miarę stabilnego zwierciadła wody, jak to ma miejsce w przypadku jezior naturalnych, skutkiem czego nawet niewielkie z punktu widzenia instrukcji

użytkowania zbiornika wahania lustra wody powodują poważne utrudnienia w lęgach ptaków gniazdujących na tzw. plażach, czyli piaszczystych lub żwirowych łachach.

W związku ze zmianami lustra wody dwa spośród gatunków ptaków gniazdujących w tym rejonie, tj. rybitwa śmieszka i chironia prawem rybitwa rzeczna, często tracą swoje gniazda, jaja i pisklęta. Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Katowicach we współpracy z administratorem zbiornika – Górnośląskim Przedsiębiorstwem Wodociągów SA, podjęły działania zmierzające do poprawy tej sytuacji. W ramach projektu LIFE16 NAT/PL/000766 Ochrona siedlisk ptaków wodno-błotnych w Dolinie Górnej Wisły (LIFE.VISTULA.PL) ogłoszony został przetarg w systemie projektu i buduj na budowę ptasiej wyspy w czaszy zbiornika.

Zwycięzca przetargu, krakowska firma Soley Sp. z o.o., zgodnie z programem funkcjonalno-użytkowym i w uzgodnieniu z kierownictwem zbiornika zaprojektowała wyspę o średnicy ok. 24 m i koronie sięgającej maksymalnego poziomu piętrzenia. Wyspa została umiejscowiona w rejonie wypłyceń, które od wielu lat starały się kolonizować rybitwy.

Wyspę stanowi walec ziemny wyniesiony 3 m powyżej dna zbiornika, obudowany ścianą wykonaną z grodzic winylowych GW-610 o grubości 9 mm i długości 6 m. Ich pograżanie wykonano przy użyciu wibromłota Movax, w który wyposażono

koparkę pracującą z platformy pływającej. Grodzice zabarwione zostały w masie na kolor zielony, co sprawia, że obiekt harmonijnie wkomponowuje się w otoczenie. Dla zachowania wysokiej precyzji prowadzonych prac stworzono unoszący się na wodzie szablon rurowy, mający możliwość obrotu wokół punktu centralnego wyspy. Dzięki niemu w trudnych warunkach, do jakich bez wątpienia zalicza się praca na wodzie, zwłaszcza przy silnym falowaniu, wykonano ścianę w kształcie idealnego okręgu. Z uwagi na parcie gruntu na wewnętrzną powierzchnię grodzic 90 cm poniżej górnej krawędzi obudowy wyspy zaprojektowano stężenie ścian w postaci 41 promienistych ściągów. Zostały one wykonane z prętów gwintowanych TITAN SPANTEC BST 500/550, zakotwionych w pierścieniu wewnętrznym oraz zewnętrznym. Na ten ostatni składają się łączone zakładkowo blachy o szerokości 200 mm i grubości 10 mm, wygięte zgodnie z promieniem wyspy. Funkcję pierścienia wewnętrznego pełni ceownik C200, wywalcowany w okrąg o średnicy 3 m. Całość konstrukcji wzorowano na budowie koła rowerowego z piastą pośrodku i szprychami. Założono, że trwałość konstrukcji wyniesie ponad 50 lat, dlatego wszystkie elementy stalowe składające się na konstrukcję wyspy zostały podwójnie zabezpieczone antykorozyjnie – przez cynkowanie i malowanie proszkowe – lub wykonane ze stali nierdzewnej. Z myślą o odprowadzeniu wody z nawierzchni wyspy w grodzicach wykonano otwory filtracyjne, spełniające swoją funkcję także podczas prowadzenia prac związanych z wypełnianiem wyspy zawieszoną wodno-gruntową. Korpus wyspy buduje bowiem grunt pozyskany z refulowania dna zbiornika w pobliżu inwestycji, gdzie występują głównie nanosy rzeczne. Pobór materiału dennego z takich miejsc przyczynia się do poprawy przepływu wód powodziowych.

Przed rozpoczęciem prac pamiętano również o przeszukaniu dna pod kątem występowania w nim organizmów żywych. W tym rejonie Zbiornika Goczałkowskiego stwierdzono obecność małż – głównie skójki zaostrej, a także szczeżui chińskiej. Każdorazowo więc przed refulowaniem były one odławiane przez nurków pracujących na wyznaczonym wcześniej obszarze, a następnie przenoszone poza rejon prowadzonych prac. Do realizacji tego etapu budowy wykorzystano wielozadaniową pogłębiarkę Watermaster, wyposażoną w pompę refulującą o dużej wydajności. Wokół wyspy ukształtowane zostało wypływanie w postaci pierścienia o szerokości ok. 20 m, zrealizowane w analogiczny sposób jak korpus wyspy i zbudowane z tego samego materiału wraz z punktowym narzutem kamiennym, składającym się z rozłożonych promieniście 10 grup kamieni frakcji 800–1000 mm, wspomagających rozwój i asekurację piskląt. Ponieważ plaże żwirowe i piaskowe są naturalnym środowiskiem gniazdowania rybitwy rzecznej, nawierzchnia wyspy została wykonana z warstwy żwiru płukanego frakcji 8/16 mm o miąższości 30 cm, ułożonego na membranie wykonanej z HDPE, co oprócz zapewnienia funkcji separacyjnej pomiędzy nawierzchnią a korpusem gruntowym zapobiegnie ukorzenianiu się roślinności.

Prace przy budowie ptasiej wyspy prowadzone były pod stałym nadzorem ornitologów i zostały zakończone w grudniu 2020 r., a „ostatecznego odbioru robót” dokonały rybitwy wiosną 2021 r., zakładając prawie 300 gniazd, w których bezpiecznie odchowwały swoje pisklęta...

Więcej na www.soley.pl

